

OUD NIEUWS

Kees Verweij

David de Gorter, een pionier onder de planteninventariseerders

Onlangs kreeg ik een boek in handen onder de indrukwekkende titel "Flora VII provinciarum Belgii foederati indigena", geschreven door David de Gorter. Dit boek verscheen in 1781 te Haarlem.

David de Gorter is een van de eerste planteninventariseerders, die in de 18e eeuw grote delen van Nederland hebben doorkruist op zoek naar allerlei vindplaatsen van planten. Zeker voor die tijd was dat geen geringe opgave, want de reismogelijkheden waren

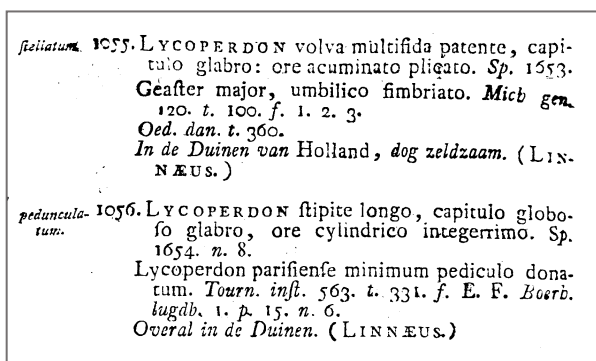
veel geringer dan thans. Behoorlijke wegen waren er nauwelijks en het meeste vervoer vond plaats per postkoets, paard of trekschuit.

Niettemin is hij in staat geweest ook in onze omgeving de nodige waarnemingen te doen. Opvallend is, dat hij verschillende planten beschrijft, die ook nu nog op dezelfde plaatsen te vinden zijn, zoals verschillende silensoorten in de Coepelduinen.

Naast het vermelden van de planten beschrijft hij ook in het kort de plaats, waar hij de planten heeft aangetroffen. Zo spreekt hij over de duinen bij Hillegom en de natte duinvalleien tussen De Zilk en Lisse. Helaas is dit al lang verleden tijd. Nu zien we er alleen maar bollenvelden, huizen en schuren.

Verder had hij contact met Boerhaave, die naast het feit, dat hij een beroemd medicus was, ook een grote kennis bezat van wilde planten. Van hem zijn ook vele meldingen bekend, die in dit boek staan opgetekend. Ook de toenmalige hortulanus van de Hortus Botanicus van Leiden, de heer Meerburgh, voegde de nodige waarnemingen aan zijn lijst toe.

Opmerkelijk is, dat hij ook verschillende waarnemingen van Linnaeus beschrijft. Bekend is, dat Linnaeus een aantal jaren op de Hartekamp in Bennebroek heeft

verbleven en daar zijn hoofdwerk heeft voltooid. Tussen het schrijven door zal hij ongetwijfeld regelmatig naar buiten zijn getrokken en de nodige waarnemingen gedaan hebben. Zo beschrijft Gorter waarnemingen van Linnaeus aan de Leidse Vaart en bijvoorbeeld ook van verschillende stuifzwamsoorten, die hij in onze duinen had aangetroffen. Nog steeds zijn onze duinen rijk aan verschillende soorten stuifzwammen en aardsterren en het is zeker leuk te beseffen, dat Linnaeus zich ook al daarover heeft verwonderd.

De betekenis van David de Gorter wordt nog steeds levend gehouden in de naam van een van de meest bekende wetenschappelijke tijdschriften van het

Rijksherbarium te Leiden. Dit tijdschrift is getiteld "Gorteria" en wordt enkele malen per jaar uitgegeven. Ter illustratie worden hierbij enkele korte passages afgedrukt, tezamen met het titelblad en het portret van David de Gorter.

Fructifera. 376. SILENE calycibus fructiferis pendulis inflatis: angulis decem scabris. *Sp.* 599. n. 19.
 Lychnis lupina ficula, calyce amplissimo striato.
Tourn. inst. 336.
 Viscago hirsuta ficula, lychnidis aquaticæ facie lupina. *Dill. eltb.* 421. t. 312. f. 404.
In de Duinen by Catwyk en Noordwyk. (MEERBURG.)
Rarioribus Belgii stirpibus merito adnumeranda.

Kruiwagens in Leeuwenhorst?

Paul Paumen

Op een herfstige donderdagochtend zo rond half tien, zag ik op een bospad in Nieuw Leeuwenhorst twee baardige mannen die beiden een kruiwagen voortduwden. Eerst dacht ik nog... Oh dat zijn zeker bosbeheerders... maar toen ik wat beter keek dacht ik 'verroest' die twee ken ik, die ene is Dick Passchier en die ander is... eh... Jaap Eisinga, mijn nieuwsgierigheid was meteen gewekt.

Waar zijn die twee mee bezig? en wat zou er in die kruiwagens zitten? Vroeg ik me af, terwijl ik ze op een afstand volgde. Mijn gedachten (dirty mind...) gingen onmiddellijk naar iets illegaals... gestroopte konijnen, of misschien mossen voor de verkoop van kerststukjes? Toen ik wat dichterbij kwam bleek echter dat de kruiwagens waren volgeladen met stokken, kartonnen pijlen, elastieken, witkartonnen bordjes en ander vreemd materiaal.

Daar wilde ik toch meer van weten! En zo ontdekte ik dat ze bij elk kruispunt een stok met een pijl in de grond hamerden of stilstonden uitvoerig discussieerden en vervolgens een of meer wit kartonnen plaatjes aan een paaltje of een boom bevestigden. Nog steeds nieuwsgierig, keek ik op zo'n kartonnen plaat en las: 'Tekende eikenbladeren van de zomereik en de Amerikaanse eik' .. Toen pas ging er eindelijk een Er waren ook enkele naamdichten op het woord "HERFST" gemaakt, enkele daarvan mocht ik even inzien zoals: "Heel veel blaadjes- Eikels op de paadjes- Regendruppels op de takken- Fluitende vogels die wat pakken- Storm en wind kunnen ons niet deren- 'T is fijn om van de natuur te leren." Of bijvoorbeeld:

lichtje branden... natuurlijk... vanmiddag was het jaarlijkse 'Herfstnatuurspel'.

Toen ik 's middags tegen enen bij de ingang aankwam, het was inmiddels prachtig herfstweer geworden, stond daar een grote kraam opgesteld. Daar arriveerden andere bekenden van de educatie-groep (Joop, Toos, Carla, Nel, Ineke, Ibolika, Ankie, Frank). Sommige bleven bij de kraam achter, maar de meesten trokken snel het bos in vaak met alweer een kruiwagen om hun 'spullen' naar de controlepost te vervoeren.

Wat ik daarna zag? ... kort nadat de eerste deelnemertjes verschenen waren... met tientallen stroomden ze binnen; kinderen met tweeën, kinderen met ouders, in groepjes met wandelwagentjes, opa's en oma's met kleinkinderen, in drommen trokken ze het bos in! Wat een feest! Het anders zo rustige lange pad in Leeuwenhorst had meer weg van de Hoofdstraat Noordwijk Zee op een zomerdag.

Bij de kraam waar de formulieren werden uitgereikt ontstond na een tijdje lichte paniek omdat de deelnameformulieren al snel oprakten, maar gelukkig konden er in haast honderd worden bijgemaakt. Na anderhalf uur, terwijl er nog steeds groepen binnenkwamen, zag ik de eerste deelnemers weer bij de uitgang terug, de kleintjes soms moe van de lange herfstwandeling, maar de meeste kinderen met grote verhalen over het plezier dat ze die middag beleefd hadden.

"Herfstdagen- Eindeloos- Rustig en soms- Fantastisch- Stormachtig en soms- Treurig."

Tenslotte zo rond vijf uur zag ik Dick en Jaap de kruiwagens op een aanhanger laden en met een 'big smile' op hun gezicht wegrijden